

Nemzetközi konferencia az időszaki kiadványok szabványos bibliográfiai leírásáról (Párizs, 1975. október 21–22)

SZILVÁSSY Zoltánné

1. ELŐZMÉNYEK

Az időszaki kiadványok bibliográfiai leírását szabályozó nemzetközi szabvány gondolata az IFLA 1971-es ülészakán Liverpoolban merült fel először. Ekkorra már elkészült az ISBD(M), a könyvek bibliográfiai leírásának tervezete.

A Liverpoolban megalakult munkacsoport (Joint Working Group) az elmúlt években igen értékes munkát végzett. Sokszempontu vizsgálatnak vetette alá az időszaki kiadványok problematikáját, a leírás bonyolult összefüggését az ISDS rendszer által megkívánt követelményekkel és egyéb szabványtervezetekkel, míg végül 1974 januárjában megjelent az ISBD(S) tervezete mint a Joint Working Group ajánlása.

Már 1974 végén világossá vált, hogy az eltérő nemzeti cimleirási szabványok, valamint az időközben működésbe lendült ISDS központok előirásai nem egyeztethetők minden nehézség nélkül az ISBD(S) tervezet kiánálmaival. Így a Joint Working Group már ez év elején körlevélben kérte az időszaki kiadványok feldolgozásában érdekelt szakemberek véleményét az ajánlásokkal kapcsolatban, jelezve, hogy az év 4. negyedében nemzetközi konferencia fogja megvitatni a felmerült problémákat ill. az ISBD(S) átdolgozására vonatkozó javaslatokat. (A magyar szakvéleményt az Országos Széchényi Könyvtár részéről a beszámoló szerzője készítette el.)

2. KONFERENCIA

Az előzetesen megküldött munkaanyag alapján megállapítható volt, hogy a hozzászólások három fő pont körül csoportosultak:

- a) az ISBD(S)-t az eddigi törekvéseknél is erőteljesebben közelíteni kell az ISBD(M)-hez (ennek végleges kiadása, melyet 1973-ban Grenoble-ban hagytak jóvá, 1974-ben jelent meg),
- b) törekedni kell az ISBD(S) és az ISDS még szorosabb kompatibilitására,
- c) végül, a beérkezett vélemények tekintélyes részére az ISBD(S) szerkezetét érintő változtatásokat sürgetett (a "title proper" - a tényleges cím fogalmának beillesztése a "distinctive title" - a megkülönböztetett cím helyett; új leirási szakaszok beiktatása stb.).

A konferencián 20 ország és 3 nemzetközi szervezet (UNESCO, ISDS, ISO) képviselői vettek részt, továbbá 5 személy - különböző intézmények ill. nemzetközi szervezetek küldöttei - megfigyelőként voltak jelen.

A konferencián Mrs. Dorothy Anderson, a Londonban székelő UBC Iroda igazgatója elnökölt.

A két napos ülés eredménye a következőkben foglalható össze:

A jelenlevők az ISBD(S) tervezetének jelenlegi formáját nem fogadták el, s megállapodtak, hogy annak további átdolgozása ill. átszerkesztése szükséges. Ennek oka a következő: a konferencia előtti héten, október 16-17-én ülészttek Párizsban az IFLA különböző munkacsoportjainak elnökei, valamint a JSC AACR (Joint Steering Committee of Anglo-American Cataloguing Rules) tagjai. Itt határozat született az ISBD(G) = ISBD (General) létrehozásáról, melynek értelmében kívánatos, hogy valamennyi dokumentumtípus bibliográfiai leírásának szabványa azonos felépítésű, szerkezetű és központosításu legyen, s így az IFLA az egész világra kiterjedően, kis- és nagykönyvtárak és egyéb érdekelt szervek számára egységes, áttekinthető rendszerbe foglalhatná a bibliográfiai leírás szabályzatait. Az ISBD(G) részletes kidolgozására munkacsoport alakult, a tervezetet az 1976-ban Lausanne-ban tartandó IFLA ülésen vitatják meg.

Mindazonáltal, az október 21-22-én összeült ISBD(S) konferencia már az ISBD(G) koncepció jegyében vizsgálta meg a vitára bocsátott tervezetet ill. hozzászólásokat, s így a fentiekben, a), b), c) pontok alatt említett, előzetesen beküldött vélemények különleges hangsúlyt kaptak. Éles vita után szavazás döntött arról, hogy a "Cím és szerzőség" szakaszban újra megvizsgálandó a "title proper", a tényleges cím kérdése, mivel a "megkülönböztető cím", az ISBD(S) által javasolt fő azonosító elem, a generikus címek esetében konstruált és nem a címlapról leírt cím. Megvizsgálandók továbbá a leírás eddigi szabályai az ISBD(G) által ajánlott új leírási szakaszok szempontjából (a "kiadás" külön szakasza; a dokumentumtípus sajátosságait feltüntető szakasz (időszaki kiadványoknál pl. a kiadási évtől eltérő tárgyév és egyéb időrendi megjelölések kerülhetnek ide); végül a nyomtatott megjelenési formától eltérő hordozók (mikrofilm stb.) meghatározására szolgáló szakasz).

Az ISBD(S) átdolgozása céljából a konferencia az eddigi munkacsoportot további öt személlyel egészítette ki, ennek keretében alulirottat is a munkacsoport tagjává választották. Az elnöki ill. titkári tisztet változatlanul M. L. Bossuat és M. Pelletier töltik be.

3. ISDS-MEGBESZÉLÉS (OKTÓBER 23)

Minthogy a fentebb ismertetett konferencia színhelye Párizs volt, ahol az időszaki kiadványoknak az UNESCO égisze alatt szervezett nemzetközi nyilvántartó rendszere (ISDS) is működik, lehetőség nyílt arra, hogy a konferenciát követő napon összeüljenek a nemzeti ISDS központok (irodák) vezetői és véleményt cseréljenek a gyakorlati munkák során felmerült problémákról, értékeljék az elért eredményeket, stb. A találkozót rendkívül hasznosnak bizonyult, a közvetlen, kerekasztal mellett folytatott megbeszélésen a következő kérdések kerültek sorra: a) az ISDS alapvető cimanyagának (Base File) állapota, publikálási lehetőségek; b) az évenként hatszori megjelenésre tervezett Bulletin funkciója, tartalma; c) a rend-

szeren belüli információcsere (a Nemzetközi Központnak küldendő jelentések, a nemzeti központok egymásnak küldött kérdései az időszaki kiadványok egyes adataira vonatkozóan, a NK általános tájékoztatási feladatai a rendszer tagjai irányában, stb.); d) a jelentendő adatelemekekkel kapcsolatos problémák, a beálló változások jelentése.

Az ülésen M. Rosenbaum, a Nemzetközi Központ igazgatója elnökölt, s az egyes országok képviselői mellett részt vettek a megbeszélésen - tanácsadóként - a NK adott szakterületeinek felelősei is.

Könyvtári tanulmányút Franciaországban

CSÜRY István

A tanulmányutak egyik elsőrendű értelme abban rejlik, hogy életteljes összefüggésben, történeti, köznapi, szakmai és politikai tények bozótja közt kínálja a tapasztalati gazdagodást - ami pedig arcok, helyszínek megrajzolására, epizódok kiszínezésére s egyéb kitérőkre csábítja a beszámolót. És ennek - legalább módjával - engednem kell, ha néhány könyvtárismertető prospektus összefoglaló kivonata helyett személyes tapasztalatokból nyert felismerésekről próbálok számot adni.

Mert hogy is lehetne a Sorbonne-könyvtár, e minden filológusok álma-gyűjtemény tündöklését és nyomorát jobban érzékeltetni, mint végigvezetve az olvasót fapalcos raktár-zugokon (amelyek engem leginkább a pataki kollégium könyvtárára, az ottani raktárak könyvtáros-részegítő százados porszagára emlékeztettek, csak éppen nem a Tudományos Gyűjtemény és a Hazai Tudósítások, hanem a Journal des Savants és a Gazette de la France alatt roskadtak a szuette deszkák), vele együtt elsétálni a folyóiratolvasóterem ódon columbariumaiba zsufolt ötezernyi kurrens folyóirat sűrű falanxa előtt. De nem mindjárt, hanem bevárva, hogy a kísértő kolleganó titkos jelére előbotorkáljon a terem mögé félemeletszerűen bujtatott munkaszobából egy másik, beengedjen az olvasó elől - gondolom - meglehetősen sikerrel rejtegetett szentélybe. Udvariasan mosolyogva a nagyszülőktől örökölt technikákon, nyilvántartásformákon, amelyek alapján azonban pillanatok alatt meggyőződhetünk pl. a debreceni egyetem Actáinak s más itthoni periodikumoknak meglétéről.

És tudná-e jobban dokumentálni a tájbibliográfiai és helyismereti gyűjteményi törekvések nacionalista vonatkozásait (pontosabban e formák s intézmények bizonyos történeti alakulatainak ráhangolódását a nacionalista ideológiai manipulációkra) maga Bata Imre, a műfaj jeles hazai ideológiakritikusa, mint a strassburgi Universitäts- und Landesbibliothek - akarom mondani, a Bibliotheque Nationale et Universitaire - alsatica gyűjteményére vetett pillantás. Odafönt, a padlástérszerű ifjusági olvasóteremben tikkadtan zsufolódnak könyvek fölött a hallgatók - itt tágas, hűs termék, csend, vadonatúj, csukaszürke fémfelületek csillogása, a magamfajta által inkább csak prospektusokból ismert vertical és horizontal files és más